

پاسخنامه تشریحی

۱ - گزینه ۴ زیرا در این گزینه «لا» برای نفي مضارع است، در گزینه ۱ «لا» نهي است، در گزینه ۲: «لا» نهي است و در گزینه ۳: «لا» بر سر «اسم» آمده است.

۲ - گزینه ۴ گزینه ۱: «ناهيًا و مُعِينًا» هر دو اسم فاعل از ثلاثي مجرد و مزيد است.

گزینه ۲: «المُسَافِرِينَ» اسم فاعل است.

گزینه ۳: «المُجَرَّبِ، المَلْمَعَاتِ، مَمْرُوجَةً» هر سه اسم مفعول هستند.

اما گزینه ۴: «الصَّالِحَةِ، نَاهِيْنِ، صَابِرِينَ، المَشَاكِلِ» اسم فاعل هستند. «المُنْكَرِ» اسم مفعول است.

۳ - گزینه ۱ بررسی سایر گزینه‌ها:

در گزینه ۲ «فاعل» مفعول، و در گزینه ۳ «له» حرف زائد ← لیس له حرف زائد، و در گزینه ۴ «جواب شرط» ← جمله فعلیه، نادرست می‌باشد.

۴ - گزینه ۱ نقش کلمه داخل جای خالی، مبتدا و مرفوع است که با توجه به کلمه بعد از جای خالی که «طالبان» یک اسم مثنی است، احتیاج به ضمیری داریم که برای اسامی مفرد نباشد، پس گزینه نامناسب «أنا» است، زیرا فقط برای مفرد به کار می‌رود. ضمیر متکلم مع الغیر «نَحْنُ» برای مثنی و جمع به‌طور یکسان به کار می‌رود.

۵ - گزینه ۴ در گزینه ۴: «هُوَ حَسْبُهُ» «هُوَ» مبتدا و «حَسْبُ» خبر، و کل جمله (مبتدا و خبر) به‌عنوان جمله اسمیه جواب شرط می‌باشد.

توجه: اگر جواب شرط جمله اسمیه باشد، غالباً حرف «ف» بر سر آن‌ها می‌آید که بدان «فاء» جوابیه و یا جزائیه گویند.

۶ - گزینه ۳ زیرا «إِذَا» جزء ادوات شرط است و «خَاطَبَ» فعل شرط و «قَالُوا» جواب شرط است.

۷ - گزینه ۴ اگر اسمی جمع مکسر باشد و بخواهیم تشخیص بدهیم که اسم مکان هست یا نه به مفرد آن نگاه می‌کنیم.

مثلاً: مَدَارِس ← «مَدْرَسَةٌ» بر وزن مَفْعَلَه به معنی «آموزشگاه، مدرسه» هستند.

مَلَاعِب ← «مَلْعَبَةٌ» بر وزن مَفْعَل به معنی «ورزشگاه» هستند.

مَطَاعِم ← «مَطْعَمٌ» بر وزن مَفْعَل به معنی «رستوران» اسم مکان هستند.

توجه: مَلَابِس: ← «مَلْبَسٌ» با اینکه بر وزن مَفْعَل است اسم مکان نیست؛ زیرا به معنی «لباس» است.

۸ - گزینه ۲ سؤال گزینه‌ای را می‌خواهد که اسم تفضیل و مکان با هم در آن باشد.

در گزینه ۲: «مکتبه» (کتابخانه) اسم مکان و «أكبر جمع أكبر اسم تفضیل است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: «المَتَاجِر جمع مَتَجَر (مغازه) اسم مکان است، اما اسم تفضیل در این عبارت نیامده است.

گزینه ۳: «أَرْحَص (ارزانتر) و أَعْلَى (برتر) اسم تفضیل هستند، اما اسم مکان در این عبارت نیامده است.

گزینه ۴: «المَطَابِح جمع المَطْبِخ (آشپزخانه) اسم مکان است، اما اسم تفضیل در این عبارت نیامده است، در ضمن أبيض به معنی سفید اسم تفضیل نیست.

۹ - گزینه ۱ در گزینه ۲: «مثنی مذکر» و در گزینه ۳: «اسم - مفرد مذکر - اسم تفضیل - خبر» و در گزینه ۴: «مضاف‌الیه» نادرست می‌باشد.

۱۰ - گزینه ۴ «شَرٌّ» به «النَّاسِ» اضافه شده، که در این صورت «شَرٌّ» مضاف و «النَّاسِ» مضاف‌الیه است و در درسنامه گفته شده که اگر اسم تفضیل مضاف واقع شود غالباً معنی صفت عالی [=ترین] می‌دهد.

۱۱ - گزینه ۴ شرط آنکه یک معادله‌ی درجه‌ی دوم دارای دو ریشه‌ی حقیقی منفی متمایز باشد آن است که $\Delta > 0$ و $S < 0$ و $P > 0$ باشد.

$$\Delta > 0 \rightarrow b^2 - 4ac > 0 \rightarrow 4m^2 - 4(m-6)(-3) > 0 \rightarrow m^2 + 3m - 18 > 0 \rightarrow (m+6)(m-3) > 0$$

تعیین علامت

$$\rightarrow m < -6 \quad \text{یا} \quad m > 3 \quad (I)$$

تعیین علامت

$$S < 0 \rightarrow \frac{-b}{a} < 0 \rightarrow \frac{3m}{m-6} < 0 \rightarrow 0 < m < 6 \quad (II)$$

$$P > 0 \rightarrow \frac{c}{a} > 0 \rightarrow \frac{-3}{m-6} > 0 \rightarrow m-6 < 0 \rightarrow m < 6 \quad (III)$$

از اشتراک جواب‌های I و II و III به جواب $3 < m < 6$ می‌رسیم.

۱۲ - گزینه ۱ اگر در تابع $f(x) = ax^2 + bx + c$ ، $\frac{c}{a} < 0$ باشد. (یعنی a و c مختلف‌العلامه باشند)، تابع درجه دوم از ۴ ناحیه می‌گذرد. بنابراین باید: $m + 2 < 0$ یعنی $m < -2$

۱۳ - گزینه ۱

روش اول: اگر t ریشه‌ی معادله‌ی جدید و x ریشه‌ی معادله‌ی قدیم باشد آن‌گاه:

$$t = \frac{2}{x} \Rightarrow x = \frac{2}{t} \xrightarrow{\text{معادله}} \frac{16}{t^2} - \frac{14}{t} + 3 = 0 \xrightarrow{\times t^2} 16 - 14t + 3t^2 = 0 \rightarrow 3t^2 - 14t + 16 = 0$$

مقایسه با $3x^2 + ax + 1 = 0$

$$\rightarrow a = -14, \quad b = 16$$

روش دوم: ابتدا معادله‌ی درجه‌ی دومی مینویسیم که ریشه‌هایش معکوس ریشه‌های معادله‌ی درجه دوم داده شده باشد سپس معادله‌ی درجه‌ی دومی می‌نویسیم که ریشه‌هایش دو برابر ریشه‌های

معادله‌ی درجه‌ی دوم بدست آمده باشد پس جای a ، c را عوض کرده و سپس b را در ۲ و c را در ۲ ضرب کنیم.

$$4x^2 - 7x + 3 = 0 \Rightarrow 3x^2 - 7x + 4 = 0 \Rightarrow 3x^2 - 14x + 16 = 0$$

این معادله را با $ax^2 + bx + c = 0$ مقایسه می‌کنیم و داریم:

$$a = -14, \quad b = 16$$

توجه کنید ریشه‌های معادله‌ی $ax^2 + bx + c = 0$ عکس ریشه‌های معادله‌ی $cx^2 + bx + a = 0$ است. و ریشه‌های معادله‌ی $kax^2 + bkbx + ck^2 = 0$ برابر ریشه‌های معادله‌ی $ax^2 + bx + c = 0$ می‌باشند.

۱۴ - گزینه ۲

معادله‌ی درجه‌ی دومی که ریشه‌هایش k واحد بیشتر از ریشه‌های معادله‌ی $ax^2 + bx + c = 0$ می‌باشد به صورت زیر است:

$$a(x-k)^2 + b(x-k) + c = 0$$

پس کافی است x را به $x-1$ تبدیل کنیم.

$$3(x-1)^2 + 7(x-1) + 1 = 0 \Rightarrow 3x^2 - 6x + 3 + 7x - 7 + 1 = 0 \Rightarrow 3x^2 + x - 3 = 0$$

برای مقایسه با $ax^2 + bx + c = 0$ معادله را بر ۳ تقسیم می‌کنیم.

$$x^2 + \frac{1}{3}x - 1 = 0 \rightarrow a = \frac{1}{3}, \quad b = -1$$

۱۵ - گزینه ۳ برای اینکه یک معادله‌ی درجه‌ی دوم دارای دو ریشه حقیقی متمایز باشد باید $\Delta > 0$ باشد بنابراین:

$$\Delta > 0 \rightarrow b^2 - 4ac > 0 \rightarrow 36 - 4(2m-1)(m-2) > 0 \rightarrow 9 - (2m^2 - 4m - m + 2) > 0$$

$$\rightarrow 2m^2 - 5m - 7 < 0 \rightarrow (m+1)(2m-7) < 0 \xrightarrow{\text{تعیین علامت}} -1 < m < 3,5$$

در ضمن ضریب x^2 نباید صفر باشد یعنی $m \neq \frac{1}{2}$ است.

$$\text{جواب} = -1 < m < 3,5 - \left\{ \frac{1}{2} \right\}$$

۱۶ - گزینه ۳ ریشه‌های معادله‌ی داده شده را α و β در نظر می‌گیریم و طبق فرض $\alpha = 2\beta$ است.

$$\text{طبق فرض، ریشه‌ها مثبت هستند} \rightarrow \alpha \cdot \beta = \frac{c}{a} \rightarrow 2\beta^2 = \frac{9}{2} \rightarrow \beta^2 = \frac{9}{4} \rightarrow \beta = \pm \frac{3}{2} \rightarrow \beta = \frac{3}{2}, \quad \alpha = 3$$

$$\alpha + \beta = 3 + \frac{3}{2} = \frac{9}{2} = 4,5$$

۱۷ - گزینه ۳ طول رأس سهمی برابر $x = -\frac{a}{2(-2)}$ است. پس:

$$\frac{a}{4} = -1 \Rightarrow a = -4 \Rightarrow y = -2x^2 - 4x - b$$

عرض رأس سهمی به ازای $x = -1$ به دست می‌آید. پس:

$$y = -2(-1)^2 + a(-1) - b = -2 + 4 - b = 4 \Rightarrow b = -2$$

در نتیجه: $ab = 8$

۱۸ - گزینه ۲ توجه: هرگاه $x = k$ یکی از ریشه‌های معادله $P(x) = 0$ باشد، آنگاه تابع $P(x)$ بر $(x-k)$ بخش پذیر است.

ابتدا با قرار دادن $x = 2$ در معادله داده شده، a را می‌یابیم:

$$x(ax^2 - x - 5) = 2 \xrightarrow{x=2} 2(4a - 2 - 5) = 2 \Rightarrow 4a - 7 = 1 \Rightarrow a = 2$$

پس معادله به صورت $2x^3 - x^2 - 5x - 2 = 0$ می‌شود. حال با تقسیم معادله بر $x-2$ آن را به شکل زیر بازنویسی می‌کنیم:

$$2x^3 - x^2 - 5x - 2 = 0 \Rightarrow (x-2)(2x^2 + 3x + 1) = 0$$

می‌دانیم مجموع دو ریشه دیگر که ریشه‌های معادله درجه دوم داخل پراتنز می‌باشند، برابر با $-\frac{b}{a} = -\frac{3}{2}$ می‌شود.

۱۹ - گزینه ۳ راه حل اول: چون معادله مورد نظر ریشه دارد، پس باید $\Delta \geq 0$ باشد، یعنی داریم:

$$\Delta = (2m+2)^2 - 4(3m^2 - m + 1) = 4m^2 + 8m + 4 - 12m^2 + 4m - 4 = -8m^2 + 12m$$

$$-8m^2 + 12m \geq 0 \Rightarrow m(-8m + 12) \geq 0 \xrightarrow{\text{تعیین علامت}} 0 \leq m \leq \frac{3}{2} \quad (1)$$

حال مجموع مربعات ریشه‌ها را محاسبه می‌کنیم:

$$x_1^2 + x_2^2 = (x_1 + x_2)^2 - 2x_1x_2 = (2m+2)^2 - 2(3m^2 - m + 1) = 4m^2 + 4 + 8m - 6m^2 + 2m - 2 = -2m^2 + 10m + 2$$

حال برای این که بیشترین مقدار عبارت فوق را به دست آوریم، از روش تبدیل به مربع کامل استفاده می‌کنیم:

$$-2m^2 + 10m + 2 = -2(m^2 - 5m) + 2 = -2\left(m^2 - 5m + \frac{25}{4} - \frac{25}{4}\right) + 2 = -2\left(m - \frac{5}{2}\right)^2 + \frac{29}{2}$$

چون باید $0 \leq m \leq \frac{3}{2}$ باشد، در این صورت خواهیم داشت:

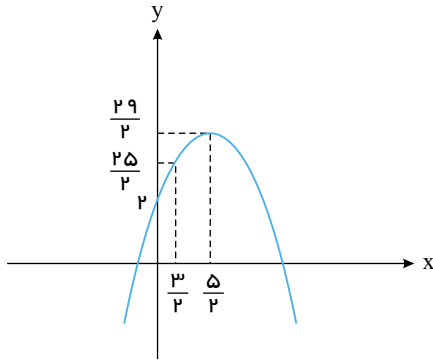
$$0 \leq m \leq \frac{3}{2} \Rightarrow -\frac{5}{2} \leq m - \frac{5}{2} \leq -1 \Rightarrow 1 \leq \left(m - \frac{5}{2}\right)^2 \leq \frac{25}{4} \Rightarrow -\frac{25}{2} \leq -2\left(m - \frac{5}{2}\right)^2 \leq -2 \Rightarrow 2 \leq -2\left(m - \frac{5}{2}\right)^2 + \frac{29}{2} \leq \frac{25}{2}$$

بنابراین بیشترین مقدار برای مجموع مربعات ریشه‌ها برابر $\frac{25}{2}$ است.

راه حل دوم: برای تعیین بیشترین مقدار عبارت $x_1^2 + x_2^2 = -2m^2 + 10m + 2$ می‌توانیم از رسم نمودار تابع $y = -2m^2 + 10m + 2$ نیز استفاده کنیم. برای این منظور مختصات رأس این سهمی به صورت

$$S\left(\frac{5}{2}, \frac{29}{2}\right) \text{ یا } S\left(\frac{-10}{-4}, \frac{4(-2)(2) - 100}{-8}\right)$$

طبق شکل بیشترین مقدار y به ازای $m = \frac{5}{2}$ به دست می‌آید که برابر $\frac{25}{2}$ است.

۲۰ - گزینه ۲

$$S = x_1 + x_2 = \frac{-b}{a} = -\frac{2k-1}{2}, \quad p = x_1 x_2 = \frac{c}{a} = -\frac{k}{2}$$

$$\frac{1}{x_1} + \frac{1}{x_2} = \frac{3}{2} \Rightarrow \frac{x_1 + x_2}{x_1 x_2} = \frac{3}{2} \Rightarrow \frac{S}{p} = \frac{3}{2} \Rightarrow \frac{-\frac{2k-1}{2}}{-\frac{k}{2}} = \frac{3}{2}$$

$$\Rightarrow \frac{2k-1}{k} = \frac{3}{2} \Rightarrow 2k = 3k - 3 \Rightarrow k = 3$$

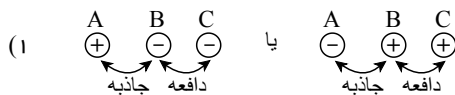
$$\Rightarrow 2x^2 - 7x + 3 = 0 \rightarrow \Delta = 49 - 24 > 0$$

۲۱ - گزینه ۴ بار الکتریکی یک جسم همواره مضرب صحیحی از بار پایه (e) است و اندازه آن از رابطه $q = \pm ne$ به دست می‌آید و داریم:

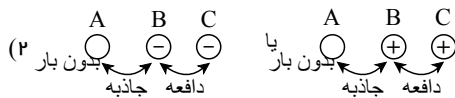
$$q = ne \rightarrow 1 \times 10^{-6} = n \times 1.6 \times 10^{-19} \rightarrow n = \frac{10^{-6}}{1.6 \times 10^{-19}} = 6.25 \times 10^{12}$$

بنابراین باید تعداد 6.25×10^{12} الکترون از سکه خنثی خارج شود تا بار الکتریکی آن $+1 \mu C$ شود.

۲۲ - گزینه ۴ اگر A و B یکدیگر را دفع می‌کنند، قطعاً این دو گلوله باردار بوده و بار آن‌ها با یکدیگر همانام است (رد گزینه ۲ و ۳). از طرفی گلوله B جذب گلوله A شده است. بنابراین گلوله A باردار و بار آن با B ناهمنام است و یا بدون بار می‌باشد (توجه شود که یک گلوله باردار، همواره یک گلوله فلزی بدون بار را جذب می‌کند) و گزینه ۴ می‌تواند صحیح باشد. دقت شود که در مورد مقدار بار گلوله‌ها نمی‌توان اظهار نظر کرد.

⇒ حالات های ممکن

۲۳ - گزینه ۲ می‌دانیم این جدول، موسوم به سری الکتریسیته مالشی (تریبو الکتریک؛ *tribo* در زبان یونانی به معنای مالش است) می‌باشد. در این جدول مواد پایین تر، الکترون خواهی بیشتری دارند؛ یعنی اگر دو ماده در این جدول در تماس با یکدیگر قرار گیرند، الکترون‌ها از ماده بالاتر جدول به ماده‌ای که پایین تر قرار دارند منتقل می‌شود.

نکته دوم: بار الکتریکی یک کمیت کوانتومی است. یعنی مضرب درستی از بار الکتریکی e است: $(q \in \mathbb{N} \text{ و } q = \pm ne)$. از طرف دیگر بار ماده B باید منفی باشد: $q = -ne$:

$$\frac{q}{e} = -n \Rightarrow \begin{cases} \frac{3.6 \times 10^{-13}}{1.6 \times 10^{-19}} = 2.25 \notin \mathbb{N} \\ \frac{4.8 \times 10^{-13}}{1.6 \times 10^{-19}} = 3 \in \mathbb{N} \end{cases} \Rightarrow q_B = -4.8 \times 10^{-13} \mu C$$

۲۴ - گزینه ۳

$$q_2 = q_1 + (8 \times 10^{12})(-1.6 \times 10^{-19} C) = 3q_1$$

$$2q_1 = -12.8 \times 10^{-7} C \rightarrow q_1 = -6.4 \times 10^{-7} C = -640 \rightarrow \boxed{q_1 = -640 nC}$$

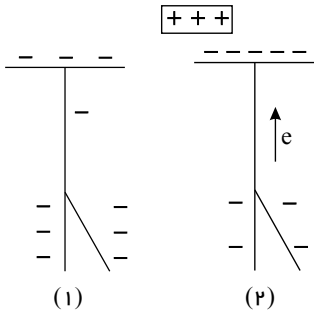
۲۵ - گزینه ۲

چون کره‌ها مشابه هستند، مجموع جبری بارها بطور مساوی بین دو کره تقسیم می‌شود.

$$q'_1 = q'_2 = \frac{q_1 + q_2}{2} = \frac{(+12) + (-4)}{2} = +4 \mu C$$

۲۶ - گزینه ۲ بار الکتروسکوپ منفی است که با نزدیک شدن میله، باعث جذب و کشیدن الکترون به سمت خودش خواهد شد در نتیجه نیروی دافعه بین ورقه‌ها کم و به هم نزدیک می‌شوند شکل

(۱) و (۲) در جدول سری مالشی، در اثر مالش دو جسم، جسمی که در جدول بالاتر است بار مثبت و جسمی که در جدول پایین تر است به خود بار منفی می گیرد. با مالش شیشه با پارچه پشمی، شیشه دارای بار مثبت خواهد شد.

۲۷ - گزینه ۱ اتم کربن سه بار یونیده یعنی سه الکترون از دست داده است:

$$q = \pm ne \xrightarrow{n=3} q = 3 \times 1.6 \times 10^{-19} \rightarrow q = 4.8 \times 10^{-19}$$

۲۸ - گزینه ۳

$$F = k \frac{q_1 q_2}{r^2} = \frac{kq^2}{r^2}$$

$$F' = k \frac{(q - 0.25q)(q + 0.25q)}{r^2} = k \frac{(q^2 - \frac{1}{16}q^2)}{r^2} = \frac{15}{16} \frac{kq^2}{r^2} \Rightarrow F' = \frac{15}{16} F$$

راه حل دوم:

$$F = k \frac{q_1 q_2}{r^2} \Rightarrow F' = \left(\frac{3}{4} \times \frac{5}{4}\right) F = \frac{15}{16} F$$

۲۹ - گزینه ۲

$$\frac{F'}{F} = \frac{q_1' q_2'}{q_1 q_2} \times \left(\frac{r}{r'}\right)^2 \Rightarrow \frac{F'}{F} = \frac{3 \times 3}{1 \times 1} \times \left(\frac{1}{3}\right)^2 = 1$$

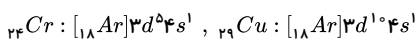
۳۰ - گزینه ۴ پس از تماس دو کره فلزی هم اندازه و مشابه، بارهای آن ها با هم برابر می شوند. پس:

$$q_1' = q_2' = \frac{q_1 + q_2}{2} = \frac{15 + 5}{2} = 10 \mu C$$

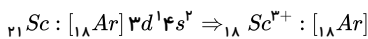
$$F = \frac{kq_1 q_2}{r^2} \Rightarrow \frac{F'}{F} = \frac{q_1' q_2'}{q_1 q_2} \times \left(\frac{r}{r'}\right)^2 \xrightarrow{r=r'} \frac{F'}{F} = \frac{10 \times 10}{5 \times 15} = \frac{4}{3}$$

$$\Rightarrow \Delta F = F' - F = \frac{4}{3} F - F \Rightarrow \Delta F = \frac{1}{3} F \times 100 \Rightarrow \Delta F = 33\% F$$

۳۱ - گزینه ۳

۳۲ - گزینه ۲ با رسم آرایش الکترونی عدد اتمی ${}_{21}Sc$ این عنصر متعلق به گروه سوم و از فلزهای واسطه است که دارای ظرفیت سه می باشد و کاتیون سه بار مثبت تشکیل می دهد. Sc^{3+}

۳۳ - گزینه ۱ هر دو عنصر ${}_{22}Ti$ و ${}_{28}Ni$ جزو عناصر واسطه می باشند.

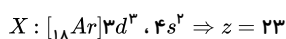
بررسی سایر گزینه ها:

گزینه ۲) با توجه به اینکه در هر تناوب از چپ به راست شعاع اتمی کاهش می یابد و می دانیم که Ni و Ti هر دو در تناوب چهارم جای دارند و Ti در گروه ۴ و Ni در گروه ۱۰ جدول قرار دارند، بنابراین شعاع Ni از Ti کوچکتر است.

گزینه ۳) نیکل و تیتانیم هر دو در تناوب چهارم جدول تناوبی جای دارند.

گزینه ۴) نیکل در گروه ۱۰ و تیتانیم در گروه ۴ جدول تناوبی جای دارند.

۳۴ - گزینه ۱

قبل از آن که $3d$ پر شود زیر لایه s بالاتر پر می شود بنابراین:

۳۵ - گزینه ۱ در هر دوره از چپ به راست با افزایش عدد اتمی، شعاع اتمی کوچک می شود و در گروه ۱۵ کمترین شعاع به N (یعنی عنصر b در نمودار) و پس از آن P (عنصر a در نمودار) مربوط است.

۳۶ - گزینه ۲ زیرا آرایش الکترونی اتم عنصر M ، $[18Ar] 3d^5 4s^2$ است، پس آرایش کاتیون M^{3+} $[18Ar] 3d^3$ است.

۳۷ - گزینه ۱ در گروه های جدول دوره ای (تناوبی)، از بالا به پایین، شعاع اتمی افزایش می یابد، زیرا شمار لایه های الکترونی اشغال شده افزایش می یابد.

۳۸ - گزینه ۲ در دوره ۸ عنصر است که در میان آن ها Si شبه فلز است. سدیم، منیزیم و آلومینیوم فلز بوده و فسفر، گوگرد، کلر و آرگون نافلز است؛ ولی با توجه به توضیح تست که از گازهای نجیب صرف نظر کرده است؛ پس گزینه ۲ صحیح است.

۳۹ - گزینه ۱ چون فلزات عموماً به علت وجود دریای الکترونی شکننده نیستند.

۴۰ - گزینه ۱ As (آرسنیک) متعلق به گروه ۱۵ است.

عناصر متعلق به گروه ۱۵ یا $V A$ در لایه‌ی ظرفیت (لایه آخر) خود دارای ۵ الکترون می‌باشند که در زیرلایه آخر خود (p) سه الکترون جفت نشده دارند.